

๑. **ชื่อเรื่อง** การส่งเสริมการมีส่วนร่วมการป้องกันและระงับอัคคีภัยในชุมชนแออัด : กรณีศึกษาพื้นที่รับผิดชอบสถานีดับเพลิงบางขุนเทียน

๒. หลักการและเหตุผล

ผู้จัดทำรายงานการศึกษาส่วนบุคคลได้นำแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและนำมาใช้กับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมการป้องกันและระงับอัคคีภัยในชุมชนแออัด ดังนี้

แนวคิดการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของชุมชนจึงเป็นกลวิธีที่สำคัญที่สมาชิกของชุมชนจะได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งตั้งแต่การให้โอกาส เสนอความคิดเห็นร่วมค้นหาปัญหา ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมประเมินผล ซึ่งจะทำให้ประชาชนได้รับการพัฒนาขีดความสามารถ ทำให้กิจกรรมหรือโครงการดำเนินการอย่างราบรื่น ผลมาจากประชาชนยอมรับโครงการ/กิจกรรม เห็นความจำเป็นของกิจกรรมต่าง ความเป็นเจ้าของโครงการ/กิจกรรมที่เกิดขึ้นจากผลการพัฒนาที่มีความยั่งยืน

ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชน ๔ ขั้นตอน

๑. ร่วมคิด (P-Plan) ได้แก่ ร่วมกันคิดวิเคราะห์ ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ
๒. ร่วมทำ (D-Do) ได้เข้าร่วมลงทรัพยากร ร่วมดำเนินการ รับผลการดำเนินการ
๓. ร่วมติดตามประเมินผล (C-Check) ได้แก่ ร่วมติดตามประเมินผลกิจกรรม
๔. ทบทวน (A-Act) ได้แก่ ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ปรับแผนให้เพื่อธำรงรักษาให้

ยั่งยืน

ระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันและระงับอัคคีภัยนั้น ชุมชนมีทัศนคติที่ดีในการจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาของชุมชนของตนเอง โดยเฉพาะผู้นำชุมชนมีความสนใจมุ่งมั่นผลักดันการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ เจริญจักจูง เชิญชวน สร้างความเชื่อมั่น ให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมกันในทุกขั้นตอนการป้องกันและระงับอัคคีภัยในทุกขั้นตอน ก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ หลังเกิดเหตุ

ระดับการมีส่วนร่วมสูงขึ้น

Emower การให้ประชาชนตัดสินใจเอง

Collaboration การเปิดให้ประชาชนร่วมตัดสินใจ

Involve การเปิดให้ประชาชนร่วมร่วมเกี่ยวข้องและร่วมดำเนินการ

consult การเปิดให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น

Inform การให้ข้อมูลกับประชาชน

คุณลักษณะของเจ้าหน้าที่ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

- มีทักษะความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น
- มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน
- การกระจายข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอ
- มีความเห็นใจ ห่วงใย มีสำนึกหน้าที่ให้บริการด้วยความเต็มใจ
- พัฒนาความรู้ของตนเองให้เข้ากับสถานการณ์และสามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่

ประชาชน

คุณลักษณะของเจ้าหน้าที่สถานีดับเพลิงในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน

- มีสำนึกให้บริการความรู้ด้วยความเต็มใจเกี่ยวกับการป้องกันและระงับอัคคีภัย

บทบาท ของคนชุมชนในการเข้าดำเนินการป้องกันและระงับอัคคีภัย

- ให้คำแนะนำและปรึกษาในกิจกรรมทุก ๆ กิจกรรมและรับฟังความคิดเห็นของ

ประชาชน

- มีความสามารถในการสื่อสารกับประชาชนให้เข้าใจง่าย

แนวทางที่จะนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชน

- กิจกรรมการพัฒนาชุมชนจะต้องเริ่มจากประชาชนที่จะเป็นผู้ริเริ่มเนื่องจากเป็นผู้รู้ปัญหาของชุมชน และความต้องการของตนเอง

- แนวทางการพัฒนา ต้องพิจารณาจากขีดความสามารถของชุมชน
- ผู้นำชุมชนมีส่วนสำคัญในการกำหนดกิจกรรมการมีส่วนร่วมของสมาชิกของ

ชุมชน มีการทำงานเป็นกลุ่มในรูปองค์กรชุมชน

- ประชาชนควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมในทุกขั้นตอนให้มากที่สุด
- ประชาสัมพันธ์และส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน

ภาครัฐ เช่น สำนักงานเขต, การเคหะแห่งชาติ, สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์, การประสาน

นครหลวง - ภาคเอกชน เช่น อาสาสมัคร มูลนิธิ ห้างร้าน นักการเมือง ฯลฯ

กรุงเทพมหานครเป็นองค์กรการปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษเป็นศูนย์รวมความเจริญเติบโตในทุก ๆ ด้าน ทั้งเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง การศึกษาและมีการพัฒนาเป็นมหานครที่มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง เป็นปัจจัยสำคัญเกิดการอพยพประชากรจากภูมิภาคอื่น ๆ

ของประเทศ ทำให้กรุงเทพมหานคร มีประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมาย ทั้งสิ่งแวดล้อม การสาธารณสุข คุณภาพชีวิต และปัญหาหนึ่งที่สำคัญจะทวีความรุนแรงมากขึ้น ได้แก่ ปัญหาสาธารณสุขต่าง ๆ โดยเฉพาะอหิวาต์ เมื่อเกิดขึ้นก่อให้เกิดการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ถ้าไม่ได้รับการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพจะทำให้ผู้ประสบภัยต้องสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน อาจประสบกับปัญหาต่าง ๆ เช่น ทุพพลภาพ ปัญหาทางสภาพจิตใจ ส่งผลกระทบต่อปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม และประเทศชาติ ซึ่งผู้บริหารกรุงเทพมหานครได้กำหนดแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ๑๒ ปี ระยะ ๒ (พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๕๘) กำหนดยุทธศาสตร์ พัฒนาความปลอดภัยและความเป็นระเบียบเรียบร้อย โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมและมีประสิทธิภาพการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุข

สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณสุข กรุงเทพมหานครมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ปริมาณหรือ ตามที่ร้องขอ โดยมีวิสัยทัศน์ ที่จะ เป็น “องค์กรชั้นนำด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุข เพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและของรัฐในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร”

พันธกิจ/ภารกิจ ของสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณสุข กรุงเทพมหานคร มีดังนี้

๑. ด้านการป้องกันก่อนเกิดเหตุ ดำเนินการเตรียมการป้องกันอหิวาต์จะบรรลุเป้าหมายวัตถุประสงค์จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคประชาชน ซึ่งถือว่าเป็นความสำคัญอย่างยิ่งในการมีส่วนร่วมในการป้องกันอหิวาต์ที่อาจเกิดขึ้น ดังนั้นการอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

๒. ด้านการระงับเหตุ สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการดำเนินการภารกิจดังกล่าว จึงจัดทำแผนเผชิญเหตุโดยสนธิกำลังระหว่างหน่วยงานในสังกัดและหน่วยงานภายนอก เพื่อให้การเข้าทำการดับเพลิงเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพรวดเร็ว รวมทั้งร่วมกับชุมชนต่าง ๆ ในการจัดทำแผนอพยพหนีไฟ นอกจากนี้ยังได้กำหนดมาตรการเป็นการป้องกันและบรรเทาภัยของกรุงเทพมหานคร

๓. ด้านการฟื้นฟูและสงเคราะห์ โดยให้การสงเคราะห์ผู้ประสบภัยในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ๕๐ เขต โดยมอบถุงยังชีพ เครื่องอุปโภคบริโภค เงินทุนประกอบอาชีพ ค่ารักษาพยาบาล ฯลฯ

หน้าที่ความรับผิดชอบของผู้จัดทำรายงานคือ ด้านการป้องกันและการระงับอหิวาต์และภัยพิบัติอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสถานีดับเพลิงบางขุนเทียน ประกอบด้วยพื้นที่เขตบางขุนเทียนและเขตบางบอน หรืออื่น ๆ ตามที่ร้องขอกำลังสนับสนุนและยังมีหน้าที่ในการสำรวจ

และวิเคราะห์จัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยต่างๆ และสำรวจแหล่งน้ำ ประปาดับเพลิง (หัวแดง) สถานที่เสี่ยงภัยต่าง ๆ เช่น บั๊มน้ำมัน โรงงานบรรจุก๊าซ LPG NGV แผนที่ชุมชน เส้นทางและงานให้บริการ เช่น จับสัตว์เลื้อยคลาน งานกู้ภัยต่าง ๆ เช่นช่วยคนจะกระโดดที่สูง ดูแลและรักษาเครื่องมืออุปกรณ์ รถดับเพลิงให้อยู่ในสภาพใช้งานได้

สำหรับชุมชนในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสถานีดับเพลิง ชุมชนเขตบางขุนเทียน ๔๘ ชุมชน เป็นชุมชนแออัด ๖ ชุมชน และเขตบางบอนชุมชน ๑๐ ชุมชน เป็นชุมชนแออัด ๑ ชุมชน โดยชุมชนแออัดส่วนใหญ่การปลูกบ้านพักอาศัยมีลักษณะปลูกติดกันเมื่อเกิดอัคคีภัยมีการติดต่อกันได้ง่าย และเส้นทางเข้าออกภายในชุมชนแคบรถดับเพลิงเข้าออกได้ยากและบางชุมชนไม่มีทางรถยนต์เข้าออก มีเพียงทางเท้ายากต่อการเข้าถึงที่เกิดเหตุ และชุมชนได้ตั้งอยู่กระจายกันห่างไกลจากสถานีดับเพลิงบางชุมชนต้องใช้เวลาเดินทางถึงที่เกิดเหตุและแหล่งน้ำทางธรรมชาติลดน้อยลงจากการใช้พื้นที่เป็นที่อยู่อาศัย ท่อประปาในชุมชนขนาดเล็ก มีหัวประปาดับเพลิง(ประปาหัวแดง) มีน้อยทำให้มีแหล่งน้ำไม่เพียงพอใช้การดับเพลิง และสถานะทางการเงินยากจนถึงปานกลาง การเลือกใช้อุปกรณ์ไฟฟ้าที่มีคุณภาพต่ำ และระบบป้องกันไฟฟ้าลัดวงจรมีความปลอดภัยน้อย ถังดับเพลิงที่มีใช้ในชุมชนขาดการดูแลทำให้ไม่มีประสิทธิภาพในการใช้งาน และประชาชนในชุมชนยังขาดความรู้ ตระหนักในการป้องกันและระงับอัคคีภัย

จากลักษณะของชุมชนแออัดดังกล่าวจะเห็นได้ว่า เป็นปัญหาและอุปสรรคสำคัญของการระงับอัคคีภัยในชุมชนแออัด เพื่อลดความสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ผู้จัดทำรายงานการศึกษาส่วนบุคคล จึงได้นำแนวคิดเรื่องการส่งเสริมการมีส่วนร่วมการป้องกันและระงับอัคคีภัยในชุมชนแออัด โดยชุมชนมีความรู้และทักษะในด้านการป้องกันและระงับอัคคีภัย รับรู้ในขั้นตอนและบทบาทของการป้องกันและระงับอัคคีภัย มีความภาคภูมิใจในการมีส่วนร่วมจะเกิดทัศนคติที่ดีต่อการป้องกันตนเองจากอัคคีภัย และตระหนักความเสียหายหากเกิดอัคคีภัยในชุมชนของตน ซึ่งจะสอดคล้องกับนโยบายของกรุงเทพมหานครตามแผนพัฒนาความปลอดภัยและความเป็นระเบียบเรียบร้อย โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วม และมีประสิทธิภาพในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานคร โดยผู้จัดทำรายงานการศึกษาส่วนบุคคลได้ให้ความสำคัญกับชุมชนแออัดในพื้นที่รับผิดชอบของสถานีดับเพลิงบางขุนเทียน จำนวน ๗ ชุมชน

๓. วัตถุประสงค์

๓.๑ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและระงับอัคคีภัยในชุมชนแออัด พื้นที่รับผิดชอบของสถานีดับเพลิงบางขุนเทียน

- ๓.๒ เพื่อให้ประชาชนในชุมชนมีความรู้และความเข้าใจในการป้องกันและระงับ
อัคคีภัย
- ๓.๓ เพื่อให้ประชาชนในชุมชนตระหนักถึงความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น จากอัคคีภัย
- ๓.๔ เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจของประชาชนในชุมชนแออัด พื้นที่รับผิดชอบของสถานี
ดับเพลิงบางขุนเทียนในด้านความปลอดภัยด้านอัคคีภัย
- ๓.๕ เพื่อลดจำนวนการเกิดอัคคีภัยและลดความรุนแรงจากเพลิงไหม้ในชุมชนแออัด
พื้นที่รับผิดชอบของสถานีดับเพลิงบางขุนเทียน

๔. เป้าหมาย

ส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนแออัดในพื้นที่รับผิดชอบของสถานีดับเพลิงบางขุนเทียน
จำนวน ๗ ชุมชน มีความพร้อมและความรู้ในการป้องกันและระงับอัคคีภัยอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถ
จัดทำแผนป้องกันและระงับอัคคีภัยของชุมชนแออัดได้ครบทุกชุมชนภายในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๘

๕. ปัจจัยความสำเร็จ

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมการป้องกันและระงับอัคคีภัย พิจารณาปัจจัยที่ส่งผล
ความสำเร็จ โดยการนำเครื่องมือการบริหารโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์แบบ SWOT ANALYSIS เพื่อทำ
ผลที่ได้ไปกำหนดยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ดังนี้

จุดแข็ง (Strength) ได้แก่

เจ้าหน้าที่สถานีดับเพลิงบางขุนเทียน มีความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ และ
ประสบการณ์ทั้งภาคทฤษฎีและการปฏิบัติงานในการป้องกันและระงับอัคคีภัย เนื่องจากสถานีดับเพลิง
บางขุนเทียนเป็นสถานีที่ได้รับการยอมรับว่าเชื่อถือจากประชาชนในการปฏิบัติงานในการป้องกันและ
ระงับอัคคีภัย รวมทั้งเจ้าหน้าที่ดับเพลิงบางขุนเทียน มีจิตสำนึกที่ดีในการช่วยเหลือประชาชน

จุดอ่อน (Weakness) ได้แก่

๑. เจ้าหน้าที่สถานีดับเพลิงบางส่วน อาจมีทัศนคติ ว่าเป็นการเพิ่มงานไม่ให้ความ
ร่วมมือหรือตั้งใจในการปฏิบัติงาน
๒. เจ้าหน้าที่ขาดความรู้ ความเข้าใจในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน
๓. ขาดงบประมาณสนับสนุนการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นไว้ในการดับเพลิงใน
ชุมชน เช่น ถังดับเพลิงเคมีแห้ง เครื่องสูบน้ำดับเพลิงชนิดหาลาม พร้อมอุปกรณ์

โอกาส (Opportunity) ได้แก่

๑. ประชาชนผู้พักอาศัยอยู่ในชุมชนตระหนักถึงอันตราย ความสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินเมื่อเกิดอัคคีภัย พร้อมทั้งจะให้ความร่วมมือในการป้องกันและระงับอัคคีภัย
๒. เจ้าของที่ดิน เช่น ทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ หรือหน่วยงานการกุศล อาสาสมัคร นักการเมือง ให้การสนับสนุนและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานให้ความช่วยเหลือ และให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน
๓. ยุทธศาสตร์การพัฒนากทมมหานคร ยุทธศาสตร์ที่ ๔ พัฒนากรุงเทพมหานคร ให้เป็นมหานครแห่งคุณภาพชีวิตที่ดีและเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมโดยมีประเด็นยุทธศาสตร์ กลยุทธ์หลักดังนี้
 - ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔.๔: การพัฒนาความปลอดภัยและความเป็นระเบียบเรียบร้อยบ้านเมือง
 - กลยุทธ์หลักที่ ๔.๔.๕ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

อุปสรรค (Threats) ได้แก่

๑. ผู้บริหารอาจเห็นว่าภารกิจอื่นที่สำคัญกว่ามีปัญหาอื่นสำคัญเร่งด่วนกว่า จึงไม่พิจารณาอนุมัติงบประมาณ และอนุมัติอัตรากำลังคนในการลงไปปฏิบัติงาน
๒. ผู้นำชุมชนมีส่วนสำคัญการดำเนินการสร้างการมีส่วนร่วม การป้องกันและระงับอัคคีภัยมีเปลี่ยนแปลงตามวาระการดำรงตำแหน่งขาดความต่อเนื่องผลักดันให้เกิดความยั่งยืน
๓. ประชากรในชุมชนมีการย้ายเข้าและออกในชุมชนอย่างต่อเนื่อง
๔. ประชาชนในชุมชน ส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการป้องกันและระงับอัคคีภัย

แนวทางแก้ไข เพื่อดำเนินการไปสู่ปัจจัยความสำเร็จ มีดังต่อไปนี้

๑. เสนอเหตุผลและความจำเป็นต่อผู้บังคับบัญชา เพื่อพิจารณาอนุมัติงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการดับเพลิงในชุมชนและการฝึกอบรม
๒. จัดให้มีประชุมการเจ้าหน้าที่ในสถานดับเพลิงทุกคนตระหนักถึงหน้าที่ความรับผิดชอบและเสริมสร้างคุณลักษณะของเจ้าหน้าที่ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน
๓. จัดให้มีการฝึกอบรม เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและระงับอัคคีภัยแก่ชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีทักษะการป้องกันไม่ให้เกิดอัคคีภัยและเกิดอัคคีภัยสามารถดับได้ด้วยคนในชุมชน

๔. ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมกับชุมชน เช่น สำนักงานเขต เจ้าของที่ดิน ตำรวจ องค์กรการกุศลในพื้นที่ อาสาสมัคร นักการเมืองท้องถิ่น แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ข้อเสนอแนะแก้ไขปัญหาอุปสรรคร่วมกัน

๖. ภารกิจที่ดำเนินการ

การดำเนินการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการป้องกันและระงับอัคคีภัยในชุมชน มีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

๖.๑ ชั้นเตรียมการ

๖.๑.๑ ผู้จัดทำรายงานส่วนบุคคลทำการค้นคว้าศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องทางการส่งเสริมให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและระงับอัคคีภัย

- ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วม

- ศึกษาพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ๒๕๕๐ และแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร

๖.๑.๒ ผู้จัดทำรายงานส่วนบุคคลและเจ้าหน้าที่สถานีดับเพลิงบางขุนเทียน สํารวจจัดทำข้อมูลชุมชนแออัดในพื้นที่รับผิดชอบสถานีดับเพลิงบางขุนเทียน เช่น สถานีที่ตั้งเส้นทางชื่อประธานชุมชน จำนวนบ้านเรือน จำนวนประชากร ลักษณะสิ่งปลูกสร้าง แหล่งน้ำธรรมชาติ หัวประปาดับเพลิง และอุปกรณ์ดับเพลิงในชุมชน

๖.๑.๓ ผู้จัดทำรายงานส่วนบุคคล จัดทำร่างแผนงานการส่งเสริมการมีส่วนร่วมการป้องกันและระงับอัคคีภัยในชุมชนแออัดจำนวน ๗ ชุมชน และประชุมเจ้าหน้าที่เพื่อให้ทราบแผนงานและร่วมจัดทำแผนงานการส่งเสริมการมีส่วนร่วมการป้องกันและระงับอัคคีภัย เสนอผู้บังคับบัญชาอนุมัติ

๖.๑.๔ ผู้จัดทำรายงานส่วนบุคคล กำหนดหลักสูตรในการอบรมให้ความรู้ การป้องกันและระงับอัคคีภัยให้เหมาะสมกับสภาพชุมชนแต่ละชุมชนและจัดทำร่างแผนการป้องกันและระงับอัคคีภัยในชุมชนซึ่งสอดคล้องแผนเผชิญเหตุเพลิงไหม้ในชุมชนของสถานี

๖.๑.๕ จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการอบรมให้ความรู้การป้องกันและระงับอัคคีภัยในชุมชน

๖.๑.๖ ประสานประธานชุมชนเพื่อกำหนดวันเวลา จำนวนผู้เข้าอบรม สถานที่ฝึก สำหรับการฝึกอบรม

๖.๑.๗. ผู้จัดทำรายงานส่วนบุคคลประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอรับการสนับสนุนการอบรมให้ความรู้การป้องกันและระงับอัคคีภัย เช่น สำนักงานเขต เจ้าของที่ดิน ตำรวจ องค์การการกุศลในพื้นที่ อาสาสมัคร นักการเมืองในพื้นที่

๖.๒ ชั้นดำเนินการการป้องกันและระงับอัคคีภัย มีขั้นตอน ประกอบด้วย

๖.๒.๑. ผู้จัดทำรายงานส่วนบุคคลและเจ้าหน้าที่สถานีดับเพลิงบางขุนเทียน ดำเนินการฝึกอบรมป้องกันและระงับอัคคีภัยเพื่อให้ความรู้ ทักษะการป้องกันและระงับอัคคีภัย กับประชาชนในชุมชนในชุมชนแออัดจำนวน ๗ ชุมชน โดยผู้เข้ารับการอบรมชุมชนละ ๑๐๐ คน และดำเนินการอบรมตามลำดับดังนี้ ชุมชนสายสัมพันธ์ ชุมชนคลองใหญ่ ชุมชนหลวงพ่อกวาว ชุมชนทรัพย์สินพัฒนา ชุมชนเชื่อมสัมพันธ์ ชุมชนปุณณพัฒนา ชุมชนริมคลองราชมนตรี เพื่อให้เกิดความตระหนักการป้องกันตนเองจากอัคคีภัยโดยแบ่งเป็น ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ดังนี้

- ภาคทฤษฎี โดยอบรมให้ความรู้ด้วยวิธีการบรรยาย ประกอบวีดิทัศน์ มีหัวข้อที่สำคัญดังนี้

๑. องค์ประกอบของไฟ
๒. ประเภทและวิธีการดับไฟ
๓. ประเภทของเครื่องดับเพลิง
๔. สาเหตุก่อให้เกิดไฟชุมชน
๕. ระบบป้องกันบ้านให้พ้นจากอัคคีภัย
๖. การอพยพหนีไฟและการปฐมพยาบาล
๗. การจัดทำแผนป้องกันและระงับอัคคีภัย

- ภาคปฏิบัติ การฝึกปฏิบัติการดับเพลิงโดยการจำลองสถานการณ์เกิดเพลิงไหม้ และให้ประชาชนทำการดับเพลิงจากอุปกรณ์ที่มีอยู่ในบ้านและชุมชน ฝึกการดับเพลิงเป็นทีม

๑. การใช้เครื่องถังดับเพลิง
๒. การใช้เครื่องสูบน้ำดับเพลิงพร้อมอุปกรณ์
๓. การปฐมพยาบาลและการเคลื่อนย้ายผู้ได้รับบาดเจ็บ

๖.๒.๒ ประชาชนในชุมชนร่วมกันจัดทำแผนป้องกันและระงับอัคคีภัยในชุมชนซึ่งประกอบด้วย

ก. แผนการตรวจตราชุมชน การเฝ้าระวังป้องกันการเกิดอัคคีภัย และสำรวจความปลอดภัยโดยชุมชนมอบหมายหน้าที่การดำเนินการตามแผนที่กำหนด มีรายละเอียดดังนี้

- ตรวจสอบความพร้อมของถังดับเพลิงในชุมชน
 - ตรวจสอบความพร้อมของเครื่องสูบน้ำดับเพลิงแบบหาบหาม และการบำรุงรักษา
 - ตรวจสอบหัวประปาดับเพลิง (หัวแดง) ในชุมชน
 - เฝ้าระวังกิจกรรมอาจก่อให้เกิดอัคคีภัย เช่น การเผาขยะ
 - การกำจัดแหล่งสะสมเชื้อเพลิงต่าง ๆ เช่น หญ้าแห้ง กองขยะ วัชพืช
 - จัดทำผังการติดต่อสื่อสารและระบบการแจ้งเตือนเหตุเพลิงไหม้
- ข. แผนการปฏิบัติเมื่อเกิดเพลิงไหม้ในชุมชนชุมชนหรือแผนเผชิญเหตุ เพื่อกำหนดภารกิจหน้าที่การเข้าระงับเหตุเพลิงไหม้เบื้องต้น โดยมีขั้นตอนดังนี้
- การดับเพลิงโดยผู้พบเหตุคนแรกด้วยถังดับเพลิงชนิดมือถืออยู่ใกล้ที่เกิดเหตุ
 - การดับเพลิงโดยใช้เครื่องสูบน้ำดับเพลิงชนิดหาบหาม เมื่อไม่สามารถดับด้วยถังดับเพลิงชนิดมือถือทีมดับเพลิงประจำชุมชนต้องใช้เครื่องสูบน้ำดับเพลิงชนิดหาบหามเข้าทำการดับเพลิงหรือป้องกันการติดต่อลุกลาม
 - การแจ้งเหตุเมื่อไม่สามารถดับได้ในชุมชนเมื่อเกิดเหตุความตื่นตระหนก การกำหนดตัวบุคคลมากกว่า ๑ คน แจ้งเหตุขอความช่วยเหลือจากสถานีดับเพลิงบางขุนเทียน ทางโทรศัพท์หมายเลข ๑๙๙ หรือวิทยุสื่อสาร
- ค. แผนการอพยพหนีไฟในชุมชน เพื่อการอพยพประชาชนมีประสิทธิภาพต้องดำเนินการอย่างรวดเร็วและความปลอดภัยภัยของประชาชน ต้องมีการซ้อมแผนการอพยพอย่างน้อยปีละครั้ง มีรายละเอียดดังนี้
- กำหนดจุดรวมพลและเส้นทางเพื่ออพยพประชาชนไปยังที่ปลอดภัยอาจมีมากกว่า ๑ จุด และตรวจนับผู้ที่อาจติดค้างอยู่ในบ้านเพื่อแจ้งให้เจ้าหน้าที่ดับเพลิงทราบเพื่อเข้าให้การช่วยเหลือ
 - กำหนดผู้นำทางหนีไฟ เมื่อเกิดเพลิงไหม้จะเกิดความตื่นตระหนก มีผู้นำทางกำหนดไว้ในแผนอาจกำหนดไว้มากกว่า ๑ คน
 - การปฐมพยาบาล เมื่อเกิดเหตุอาจมีผู้ได้รับบาดเจ็บ การปฐมพยาบาลเป็นลดการบาดเจ็บก่อนนำส่งโรงพยาบาล
 - การรักษาทรัพย์สิน กำหนดให้มีผู้ที่ทำหน้าที่รักษาทรัพย์สินที่มีการเคลื่อนย้ายออกมาให้ปลอดภัยจากมิถุนาชีพ

ค. แผนการบรรเทาทุกข์ภายหลังเพลิงสงบ

- การบรรเทาทุกข์เป็นการช่วยเหลือกันเองของคนในชุมชนกันเอง จากผู้ที่ไม่ประสบภัยรอกการช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ โดยชุมชนจัดตั้งศูนย์ชั่วคราวอาจใช้จุดรวมพลหรือ ศาลาประจำชุมชน การช่วยเหลือด้านอาหาร, เสื้อผ้า, และที่พักชั่วคราวและอื่น ๆ

- ประธานชุมชนหรือคณะกรรมการชุมชนประสานหน่วยงานกับที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเขต มูลนิธิ ฝ่ายบรรเทาสาธารณภัย สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร นักการเมือง การไฟฟ้านครหลวง

๗. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

๗.๑ ผู้บริหารสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อนุมัติโครงการและงบประมาณ

๗.๒ หัวหน้าสถานีพิจารณาให้ความเห็นชอบเสนอโครงการและติดตามผล

๗.๓ ผู้จัดทำรายงานการศึกษาส่วนบุคคลเสนอโครงการ ดำเนินการจัดกิจกรรมประสานผู้เกี่ยวข้อง ตามประเมินผลโครงการ

๗.๔ เจ้าหน้าที่สถานีดับเพลิงบางขุนเทียน ร่วมดำเนินโครงการ

๗.๕ ผู้นำชุมชนและประชาชน ผู้รับบริการและดำเนินการ

๗.๖ หน่วยงานภาครัฐและเอกชนและนักการเมืองให้การสนับสนุนโครงการ

๘. ระยะเวลาดำเนินการ

ดำเนินการในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๘ ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๘ ถึงวันที่

๓๐ กันยายน ๒๕๕๙

ขั้นตอนดำเนินการ	ระยะเวลาดำเนินการ (เดือน)											
	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
๑. ศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้อง	←→											
๒. สืบค้นข้อมูลชุมชน		←→										
๓. กำหนดหลักสูตร				←→								
การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในชุมชน												
๑. สายสัมพันธ์					←→							
๒. ชุมชนคลองใหญ่						←→						
๓. ชุมชนหลวงพ่อกว							←→					
๔. ชุมชนทรัพย์สินพัฒนา								←→				
๕. ชุมชนเชื่อมสัมพันธ์									←→			
๖. ชุมชนปุณณพัฒนา										←→		
๗. ชุมชนริมคลองราชมন্ত্রী											←→	
๘. การจัดทำแผนฯ ชุมชนแออัด					←							→

๙. แนวทางการประเมินผล

ตัวชี้วัดความสำเร็จ	วิธีการประเมินผล	เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล
<p>๑. ระดับผลผลิต (Output)</p> <p>- ภายในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ ชุมชนแออัดในพื้นที่รับผิดชอบของสถานีดับเพลิงบางขุนเทียนสามารถจัดทำแผนป้องกันและระงับอัคคีภัยของชุมชนได้ครบทั้ง ๗ ชุมชน</p>	<p>๑. ระดับผลผลิต (Output)</p> <p>- ประเมินจากจำนวนแผนการป้องกันและระงับอัคคีภัยของชุมชน ภายในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๘</p>	<p>๑. ระดับผลผลิต (Output)</p> <p>- รายงานผลการจัดทำแผนการป้องกันและระงับอัคคีภัยของชุมชน ภายในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๘</p>
<p>๒. ระดับผลลัพธ์ (Outcome)</p> <p>- ผู้ผ่านการฝึกอบรมมีความรู้ทักษะในการป้องกันและระงับอัคคีภัยเพิ่มขึ้น ร้อยละ ๘๐ โดยเปรียบเทียบ ก่อน-หลังการอบรม (Pretest-Postest)</p> <p>- มีผู้เข้าร่วมจัดทำแผนการป้องกันและระงับอัคคีภัย ไม่น้อยกว่า ๘๐ คน</p> <p>- อัตราการเกิดอัคคีภัยในชุมชนลดลง ร้อยละ ๘๐</p> <p>- ระดับความรุนแรงเพลิงไหม้ลดลง ร้อยละ ๘๐</p> <p>- ประชาชนในชุมชนมีความพึงพอใจแผนการป้องกันและระงับอัคคีภัยในชุมชนแออัด ร้อยละ ๘๐</p>	<p>๒. ระดับผลลัพธ์ (Outcome)</p> <p>- ประเมินจากการทดสอบความรู้ ก่อน-หลัง การฝึกอบรม (Pretest-Postest)</p> <p>- ประเมินจากจำนวนผู้เข้าร่วมจัดทำแผนแผนการป้องกันและระงับอัคคีภัยของชุมชน</p> <p>- ประเมินจากสถิติการเกิดอัคคีภัย ภายในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๘</p> <p>- ประเมินการสำรวจความเสียหายของการเกิดเพลิงไหม้</p> <p>- ประเมินจากการความคิดเห็นของประชาชนในชุมชนแออัดในด้านแผนการป้องกันและระงับอัคคีภัย</p>	<p>๒. ระดับผลลัพธ์ (Outcome)</p> <p>- แบบทดสอบความรู้ ก่อน-หลังการฝึกอบรม (Pretest-Postest)</p> <p>- แบบรายงานผลการจัดทำแผนแผนการป้องกันและระงับอัคคีภัยของชุมชน</p> <p>- รายงานสถิติการเกิดเหตุเพลิงไหม้ในชุมชน</p> <p>- รายงานสำรวจความเสียหายของการเกิดเพลิงไหม้</p> <p>- แบบประเมินความคิดเห็นของประชาชนในชุมชน</p>

๑๐. ข้อเสนอแนะ

๑๐.๑ ควรให้มีการฝึกอบรมเพื่อทบทวน ปีละ ๑ ครั้ง

๑๐.๒ ควรมีการจัดส่งผู้ผ่านการฝึกอบรมหรือทีมดับเพลิงในชุมชนอบรมแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับหน่วยงานภายนอก

๑๐.๓ ปัญหาความขัดแย้งภายในชุมชน อาจส่งผลต่อการสำเร็จการมีส่วนร่วมการป้องกันและระงับอัคคีภัยต้องแก้ปัญหาคความขัดแย้ง โดยการให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เหมาะสมมีความพึงพอใจทั้งสองฝ่าย

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การส่งเสริมการมีส่วนร่วมการป้องกันและระงับอัคคีภัย
ในชุมชนแออัด:กรณีศึกษาพื้นที่รับผิดชอบสถานีดับเพลิง
บางขุนเทียน

จัดทำโดย นายชุม สอนสายันต์
ตำแหน่ง เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยชำนาญการ
สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารมหานครระดับต้น รุ่นที่ 19
สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2557

การส่งเสริมการมีส่วนร่วม การป้องกันและระงับอัคคีภัย ในชุมชนแออัด

